

Τ.Ε.Ι ΚΑΒΑΛΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΘΕΜΑ : «Η προστασία της προσωπικότητας στη Διάχυση
Πληροφοριών μέσω Διαδικτύου»**

ΟΝΟΜΑ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗ : ΠΟΥΛΙΕΖΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

ΑΡΙΘΜ.ΜΗΤΡΩΟΥ : 7475

ΚΑΒΑΛΑ

2012

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1.	ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΚΑΙ ΔΙΑΧΥΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ	... 3-4
2.	ΈΝΝΟΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ	... 5-7
3.	ΕΚΦΑΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ	... 7
	3.1 Ιδιωτικός Βίος	... 7-8
	3.2 Τιμή	... 8-9
	3.3 Εικόνα, φωνή, ομιλία	... 9-10
	3.4 Έργα Διανοίας	...10-11
4.	ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ	... 11
	4.1 Συνταγματική Κατοχύρωση	... 12-13
	4.2 Προστασία Αστικού Δικαίου	... 13-15
	4.3 Προστασία Ποινικού Δικαίου	... 16-17
	4.4 Προστασία Ειδικών Νομοθετικών Διατάξεων	... 17
	4.4.1 Διατάξεις Πνευματικής Ιδιοκτησίας	...18-20
	4.4.2 Διατάξεις για τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας	...20-23
	4.4.3 Διατάξεις για τα Προσωπικά Δεδομένα	... 23-27
5.	ΠΡΟΣΒΟΛΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ–ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΟΛΟΓΙΑ	...28
	5.1 Εφαρμογή Ποινικού Δικαίου	...28-29
	5.2 Εφαρμογή Αστικού Δικαίου και Ειδικών Διατάξεων	...29-37
6.	ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΣΤΗ ΔΙΑΧΥΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ	...37-41
7.	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	...42-43

1. ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΚΑΙ ΔΙΑΧΥΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Το διαδίκτυο είναι το πιο εξελιγμένο μέσο μαζικής επικοινωνίας και πληροφόρησης και έχει φέρει επανάσταση σχεδόν σε όλους τους τομείς της σύγχρονης εποχής. Αποτελεί μία νέα διάσταση στην κοινωνική πραγματικότητα, η οποία μεγαλώνει προοδευτικά και κατακλύζει μαζικά τη σύγχρονη κοινωνία και όλες τις ανθρώπινες σχέσεις. Έχει αλλάξει και εξελίξει τα δεδομένα σε αρκετούς τομείς και ειδικότερα:

(i) στον τομέα της πληροφόρησης, όπου ο χρήστης έχει πρόσβαση σε ένα απροσδιόριστο και ολοένα αυξανόμενο όγκο πληροφοριών (μέσω των μηχανών αναζήτησης (όπως είναι το google, yahoo κλπ), των διαδικτυακών μέσων μαζικής ενημέρωσης κ.ο.κ),

(ii) στον τομέα της επικοινωνίας, όπου όλες οι πληροφορίες διακινούνται άμεσα, οικονομικά και ανεξαρτήτως χιλιομετρικών αποστάσεων (π.χ μέσω του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, κυβερνοσυζητήσεων (chats), ιστοτόπων κοινωνικής δικτύωσης (όπως είναι το facebook),

(iii) στον τομέα των αγορών και του εμπορίου καθώς ικανοποιεί τις καταναλωτικές ανάγκες των ανθρώπων, μέσω των ηλεκτρονικών καταστημάτων (e-bay, amazon κλπ), της ψηφιακής διαφήμισης (ηλεκτρονικό εμπόριο),

(iv) στον τομέα των υπηρεσιών, καθώς μέσω του διαδικτύου είναι δυνατόν να παρασχεθούν υπηρεσίες (λ.χ. online κρατήσεις για εισιτήρια αεροπλάνων, πλοίων, τρένων, ξενοδοχείων, θεατρικών παραστάσεων,

κινηματογράφου, πραγματοποίηση τραπεζικών συναλλαγών (e-banking)).¹

Σε όλες τις ανωτέρω χρήσεις του διαδικτύου, ελλείπει μίας υλικής ή φυσικής υπόστασης και αυτοπρόσωπης παρουσίας των χρηστών, είναι αναπόφευκτο να υπάρχει συλλογή, αποθήκευση, επεξεργασία και χρήση ενός τεράστιου όγκου πληροφοριών & δεδομένων, που καθορίζει και προσδιορίζει αντίστοιχα την ψηφιακή υπόσταση ενός θέματος, ενός ατόμου, μίας συναλλαγής κλπ.

Είναι λοιπόν προφανές ότι στο διαδίκτυο υπάρχει καθημερινά διάχυση τεράστιου όγκου πληροφοριών, γεγονός το οποίο δημιουργεί μία νέα κοινωνική πραγματικότητα, από την οποία ανακύπτουν και αρκετά προβλήματα, για την αντιμετώπιση των οποίων κρίνεται αναγκαία η δημιουργία ενός ρυθμιστικού πλαισίου, προσαρμοσμένο στα νέα αυτά δεδομένα. Ένα από τα ζητήματα που ανακύπτουν στη νέα αυτή κατάσταση, είναι η προστασία της προσωπικότητας η οποία ενδεχομένως σε αρκετές περιπτώσεις μπορεί να κινδυνεύει στη διάχυση πληροφοριών στο διαδίκτυο, με οποιονδήποτε από τους πολυάριθμους τρόπους κατά την διάρκεια των οποίων λαμβάνει αυτή χώρα.

¹ Π. Καλαμπούκα- Γιαννοπούλου, Προστασία Συναλλαγών & Προστασία Καταναλωτών – Προσωπικών Δεδομένων, 2007, σελ. 24-25

2. ΕΝΝΟΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ

Είναι γεγονός ότι είναι ιδιαίτερα δύσκολο να προσδιορίσει κανείς την έννοια της προσωπικότητας με απόλυτη σαφήνεια. Η προσωπικότητα ταυτίζεται με την ύπαρξη του ανθρώπου ως υλική, ψυχική, κοινωνική και πνευματική οντότητα, η οποία χρήζει σεβασμού και προστασίας.² Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην προσωπικότητά του, το οποίο είναι γενικό, ενιαίο και απόλυτο. Βάσει του δικαιώματος αυτού, ο άνθρωπος μπορεί αφενός μεν να καθορίζει όπως επιθυμεί την ελεύθερη ανάπτυξη των παραγόντων της ατομικότητάς και μοναδικότητάς του, αφετέρου δε να έχει την εξουσία να απαιτεί από τους άλλους να σέβονται τους συντελεστές της προσωπικότητάς του και να απέχουν από οτιδήποτε θα μπορούσε ενδεχομένως να την θίξει. Οι συντελεστές της προσωπικότητας είναι τα αγαθά ή αξίες που απαρτίζουν την σωματική, ψυχική, πνευματική και κοινωνική υπόσταση του ανθρώπου. Τούτα έχουν ενδεικτικά κατηγοριοποιηθεί ως (α) σωματικά ή φυσικά αγαθά (ζωή, υγεία, σωματική ακεραιότητα), (β) Ψυχικά αγαθά (ψυχική υγεία και συναισθηματικός κόσμος), (γ) η τιμή, η ελευθερία, η σφαίρα του απορρήτου, η ιστορία της ζωής, το άσυλο κατοικίας, (δ) τα στοιχεία εξατομίκευσης κάθε ατόμου, ήτοι η εικόνα, η φωνή, η εξωτερική εμφάνιση, (ε) το όνομα, και (στ) τα προϊόντα της διανοίας.³

² Παύλος Φίλιος, Γενικές Αρχές Αστικού Δίκαιου, 2009, σελ. 1-2

³ Ι. Σ Σπυριδάκης, Εισηγήσεις Αστικού Δικαίου, 1999, σελ. 49-50

Δηλαδή, η προστασία της προσωπικότητας έχει δύο παραμέτρους μία δυναμική και μία στατική. Η δυναμική παράμετρος συνδέεται με την δημιουργία των προϋποθέσεων εκείνων που θα ενθάρρυναν ή αλλιώς δεν θα περιόριζαν την ελεύθερη εξέλιξη και ανάπτυξη της προσωπικότητας. Η στατική παράμετρος συνδέεται με αυτή καθεαυτή την προστασία και την αποτροπή προσβολής της προσωπικότητας, δηλαδή την προσβολή ενός ή περισσότερων από τα ανωτέρω αγαθά που την απαρτίζουν.⁴ Τα αγαθά αυτά αποτελούν εκφάνσεις της προσωπικότητας και η προσβολή κάποιου από αυτά αποτελεί προσβολή της προσωπικότητας στο σύνολό της. Κάθε ένα από τα ανωτέρω αγαθά μπορεί να προσβληθεί αυτοτελώς χωρίς να επηρεάζεται κάποιο από τα υπόλοιπα, πλην όμως για να ενταχθεί μία προσβολή στο πλαίσιο προστασίας του δικαιώματος της προσωπικότητας, θα πρέπει αυτή να είναι και παράνομη.

Το δικαίωμα της προσωπικότητας είναι απόλυτο και προσωποπαγές αλλά, όπως τα περισσότερα πράγματα στη σύγχρονη εποχή, έχει εμπορευματοποιηθεί. Δηλαδή, πολλά στοιχεία της προσωπικότητας του ατόμου μπορεί να γίνουν αντικείμενο οικονομικής εκμετάλλευσης, όπως λόγου χάρη η φωνή, το όνομα, η εικόνα, τα οποία χρησιμοποιούνται για εμπορικούς σκοπούς (διαφήμιση). Τούτο το φαινόμενο ενισχύεται από την σύγχρονη τεχνολογία και τους νέους τρόπους μετάδοσης πληροφοριών και συναντάται σε αρκετά μεγάλο βαθμό και στο

⁴ Ιωάννης Καράκωστας, Το Δίκαιο των ΜΜΕ, 2005, σελ. 242

διαδίκτυο. Αυτή η δυνατότητα του ατόμου να καθορίζει την οικονομική εκμετάλλευση των στοιχείων της προσωπικότητάς του («right of publicity») συμπεριλαμβάνεται στην προστασία του γενικού δικαιώματος της προσωπικότητας. Τούτο δίνει στο δικαίωμα της προσωπικότητας χαρακτήρα όχι μόνο προσωπικό, αλλά και περιουσιακό.⁵

Επιπλέον, το δικαίωμα της προσωπικότητας συμπεριλαμβάνει στην προστασία του και το δικαίωμα του ανθρώπου ως δημιουργού έργων πνευματικής διανοίας.

3. ΕΚΦΑΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ

3.1 Ιδιωτικός Βίος

Μία ιδιαίτερη έκφανση της προσωπικότητας, η οποία πάρα πολλές φορές είναι εκτεθειμένη στη διάχυση πληροφοριών στο διαδίκτυο είναι ο ιδιωτικός βίος. Τούτος στο διαδίκτυο, όπως και στα υπόλοιπα ΜΜΕ, μπορεί να τεθεί σε κίνδυνο, όταν στοιχεία της ιδιωτικής σφαίρας των ατόμων δημοσιοποιούνται. Η οποιαδήποτε ανάρτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο, που συλλέγονται από την παρακολούθηση και καταγραφή τρίτων, την υποκλοπή ιδιωτικών συζητήσεων, την αποκάλυψη πτυχών της ιδιωτικής ζωής και της σφαίρας του απορρήτου του ατόμου, συνιστούν προσβολή της προσωπικότητας. Το φαινόμενο αυτό καθίσταται ιδιαίτερα συνηθισμένο και έντονο στο διαδίκτυο λόγω του

⁵ Ο. Γαρουφαλιά, Η Προσβολή του Δικαιώματος της Προσωπικότητας από τα ΜΜΕ, Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης & Επικοινωνίας, 2006, σελ. 487

τεράστιου όγκο συλλογής πληροφοριών που υπάρχουν σε αυτό, την ταχύτητα και την εμβέλεια μετάδοσής τους σε συνδυασμό με τις ευκολίες που παρέχει η ψηφιακή τεχνολογία (λ.χ. ευκολία στην επεξεργασία και ανάρτηση στο διαδίκτυο ήχου, εικόνας, φωτογραφίας κλπ). Οι μηχανές αναζήτησης (π.χ. google/ yahoo), έχουν συμβάλει ιδιαίτερα σε αυτό, καθώς έχουν καταστήσει τη διαδικασία πρόσβασης στις πληροφορίες μία διαδικασία αρκετή απλή και γρήγορη. Επιπλέον, σημαντικό ρόλο παίζουν και οι ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης (όπως είναι το facebook), των οποίων οι χρήστες καταχωρούν οικειοθελώς προσωπικά δεδομένα, τα οποία προσβάσιμα από άλλους χρήστες. Ούτως η διάχυση των πληροφοριών που αφορούν στον ιδιωτικό βίο γίνεται με πολύ μεγαλύτερη ευκολία και κατά συνέπεια αυξάνονται και οι πιθανότητες προσβολής της προσωπικότητας.⁶

3.2 Τιμή

Η τιμή, ως έκφανση της προσωπικότητας αποτελεί ηθικό και κοινωνικό αγαθό και έχει χαρακτηριστεί ως η κοινωνική αξία και υπόληψη του προσώπου που αποδίδεται σε κάθε άνθρωπο από την κοινωνία.⁷ Ο αληθής ή ψευδής χαρακτήρας των περιστατικών που αναφέρονται ή παρουσιάζονται, καθώς και όλων των πληροφοριών που διακινούνται στο διαδίκτυο, στο πλαίσιο λειτουργίας του, ως μέσο μαζικής ενημέρωσης και επικοινωνίας, έχει πολύ μεγάλη σημασία, καθώς τα περιστατικά αυτά αποτελούν τη βάση για τη συναγωγή

⁶ Ο. Γαρουφαλιά, ό.π. σελ. 490

⁷ Π. Φίλιος, ό. π, σελ. 189

συμπερασμάτων, τη διατύπωση απόψεων και χαρακτηρισμών, την άσκηση κριτικής κλπ. Η διάκριση μεταξύ προσβλητικών της τιμής ισχυρισμών και της ελεύθερης γνώμης είναι πολύ σημαντική, η αναλήθεια των περιστατικών και ο σκοπός συκοφάντησης, δίνουν το δικαίωμα στο θιγόμενο πρόσωπο να αξιώσει την άρση της προσβολής.

3.3 Εικόνα, φωνή, ομιλία

Η εικόνα αποτελεί στοιχείο της προσωπικότητας που τίθεται σε κίνδυνο προσβολής από τους χρήστες του διαδικτύου. Η φωτογράφιση προσώπου και η έκθεση της φωτογραφίας σε κοινή θέα χωρίς τη συναίνεσή του προσώπου αυτού απαγορεύεται (εκτός αν πρόκειται για φωτογραφίες σύγχρονης επικαιρότητας ή δημοσίων προσώπων). Περαιτέρω, δεν επιτρέπεται η χρησιμοποίηση κάποιας φωτογραφίας για λόγους διαφήμισης χωρίς τη συναίνεση του εικονιζόμενου προσώπου. Τα ίδια ισχύουν και για την φωνή ή την ομιλία ενός ατόμου, τα οποία αποτελούν επίσης στοιχεία της προσωπικότητας, που μπορούν να δημοσιοποιηθούν (μέσω της ψηφιακής τεχνολογίας) στο διαδίκτυο από τους χρήστες αυτού. Η χρησιμοποίηση των ανωτέρω στοιχείων της προσωπικότητας στο διαδίκτυο για διαφημιστικούς λόγους χωρίς τη συναίνεση του προσώπου που αφορούν, απαγορεύεται, ακόμα και αν δεν συνιστά μείωση της τιμής ή παραβίαση του απορρήτου της ιδιωτικής του ζωής.⁸ Η απαγόρευση αυτή θεμελιώνεται στο δικαίωμα του προσώπου να χρησιμοποιεί στοιχεία της προσωπικότητάς του με

⁸ Ιωάννης Καράκωστας, Διαδικτυακά ΜΜΕ και Προστασία της Προσωπικότητας, Δίκαιο Μέσω Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, 2010, σελ. 316.

σκοπό το οικονομικό όφελος, αλλά και να μην επιτρέπει σε άλλους την παράνομη και χωρίς τη συναίνεσή του χρησιμοποίησή τους. Το δικαίωμα αυτό ονομάζεται “right of publicity”. Στο διαδίκτυο η διακίνηση, αποθήκευση και επεξεργασία (αναπαραγωγή, δημιουργία αντιτύπων κλπ) αυτών των στοιχείων της προσωπικότητας χωρίς την συναίνεση των προσώπων που αφορούν, καθίσταται ιδιαίτερα εύκολη και ανέξοδη μέσω της χρήσεως της ψηφιακής τεχνολογίας.⁹

3.4. Έργα Διανοίας

Μία άλλη έκφανση της προσωπικότητας που τίθεται σε κίνδυνο στο διαδίκτυο είναι το δικαίωμα του ατόμου ως δημιουργού ενός έργου διανοίας, δηλαδή ενός έργου προστατευόμενου από την πνευματική ιδιοκτησία ως προς την έκφραση της πνευματικής του δημιουργίας, το έργο του. Πολλές φορές στο διαδίκτυο συναντάται προσβολή της προσωπικότητας δημιουργών ή ερμηνευτών – εκτελεστών καλλιτεχνών, η οποία σχετίζεται με το συγκεκριμένο έργο, προϊόν της διανοίας τους. Δηλαδή, συναντάται προσβολή της προσωπικότητας ατόμων υπό την ιδιότητάς τους ως δημιουργών ή ερμηνευτών – εκτελεστών καλλιτεχνών κάποιου έργου, με αφορμή το έργο ή την ερμηνεία του αντίστοιχα. Ειδικότερα, οι χρήστες , μέσω του διαδικτύου μπορούν να επέμβουν σε κάποιο έργο ή στη ερμηνεία- εκτέλεση τούτου, στον τρόπο ή στις συνθήκες παρουσιάσής του, στην έκφραση μίας γνώμης και γενικότερα

⁹ Ιωάννης Καρακώστας, Δίκαιο & Internet, Αθήνα, 2001, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλα, σελ . 48

σε διατύπωση χαρακτηρισμών και απόψεων για ένα έργο ή και το δημιουργό του¹⁰.

Η ψηφιακή τεχνολογία έδωσε νέα διάσταση στη δημιουργία και επεξεργασία έργων πνευματικής ιδιοκτησίας. Πολλά από αυτά τα έργα είτε δημιουργούνται σε ψηφιακή μορφή απευθείας, είτε μετατρέπονται από δημιουργίες με απτή και υλική υπόσταση, σε ψηφιακά δεδομένα, με ψηφιακή υπόσταση. Σε κάθε περίπτωση τα «ψηφιοποιημένα» έργα διανοίας έχουν τη δυνατότητα να καταχωρούνται και να «κυκλοφορούν» στο διαδίκτυο. Τούτο διευρύνει τους τρόπους και τα μέσα ενδεχόμενων προσβολών των δικαιωμάτων της προσωπικότητας των δημιουργών των έργων αυτών.¹¹

4 ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ.

Το διαδίκτυο αποτελεί το πλέον καινοτόμο και εξελιγμένο μέσο μαζικής επικοινωνίας. Ακόλουθα, η κατοχύρωση του δικαιώματος της προσωπικότητας, όπως σε όλα τα μέσα επικοινωνίας, θα πρέπει να αποσκοπεί στην εύρεση ισορροπίας ανάμεσα στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας μέσω του δικαιώματος του «πληροφορείν και πληροφορείσθαι» και το σεβασμό της προσωπικότητας μέσω της

¹⁰ Όλγα Γαρουφαλιά, Προσβολή ηθικού δικαιώματος και δικαιώματος προσωπικότητας στο ψηφιακό περιβάλλον, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2009, σελ. 179

¹¹ Ο. Γαρουφαλιά, ό.π. σελ. 185

προστασίας των στοιχείων-αγαθών εκείνων που την απαρτίζουν (όνομα, τιμή, υπόληψη, εικόνα, ιδιωτικός βίος κλπ).¹²

4.1 Συνταγματική Κατοχύρωση

Η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας αποτελεί Συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα, καθώς σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος «Καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα άλλων και δεν παραβιάζει του Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη».¹³ Επιπροσθέτως, με το άρθρο 5^A του Συντάγματος, αναγνωρίστηκε το δικαίωμα του ανθρώπου στην πληροφόρηση. Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου αυτού, το Κράτος έχει υποχρέωση όχι μόνο να μην εμποδίζει την πρόσβαση σε Πληροφορίες που κινούνται, ηλεκτρονικά, την παραγωγή, ανταλλαγή και διάδοσή τους, αλλά και να τη διευκολύνει. Κάθε άνθρωπος έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Η διάχυση πληροφοριών στο Διαδίκτυο αποτελεί έκφραση του ανωτέρω δικαιώματος πληροφόρησης, αλλά και συμμετοχής στην Κοινωνία της Πληροφορίας,

¹² Καράκωστας Ι. Διαδικτυακά ΜΜΕ και Προστασία της Προσωπικότητας, Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, 2010, σελ. 315

¹³ <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-5/>

η οποία αντικατοπτρίζει τα δεδομένα και τις τάσεις της σύγχρονης τεχνολογικής εποχής.¹⁴

Από την άλλη όμως, το δικαίωμα της προστασίας της προσωπικότητας απορρέει και από το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα της αξίας του ατόμου, το οποίο αποτελεί πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας (άρθρο 2 Συντάγματος).¹⁵ Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ατόμου, περιλαμβάνει και την παράληψη προσβολής των αγαθών εκείνων που απαρτίζουν την προσωπικότητα του. Ως εκ τούτου, σε περίπτωση που το δικαίωμα του ατόμου στην ελεύθερη έκφραση ή πληροφόρηση προσβάλλει ή θίγει καθ' οιονδήποτε τρόπο τα αγαθά της προσωπικότητας του ανθρώπου, τότε σύμφωνα με το άρθρο 2 του Συντάγματος, η προστασία του δικαιώματος της προσωπικότητας, είναι πιο σημαντική και υπερέχει.¹⁶

4.2 Προστασία Αστικού Δικαίου

Στο τομέα του αστικού δικαίου προβλέπεται γενική προστασία του δικαιώματος της προσωπικότητας στα άρθρα 57 και 59 και ειδική προστασία του ονόματος (άρθρα 58 και 59) και των προϊόντων της διανοίας (άρθρο 60).¹⁷ Σύμφωνα με το άρθρο 57 του Αστικού Κώδικα

¹⁴ Π. Καλαμπούκα- Γιαννοπούλου, Προστασία Συναλλαγών & Προστασία Καταναλωτών – Προσωπικών Δεδομένων, 2007, σελ. 28, &

<http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-5a/>

¹⁵ <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-2/>

¹⁶ Ο. Γαρουφαλιά, ό.π., σελ. 496

¹⁷ Ι.Σ Σπυριδάκης, ό. π. σελ. 52

«όποιος προσβάλλεται παράνομα στην προσωπικότητα του έχει δικαίωμα να απαιτήσει να αρθεί η προσβολή και να μην επαναληφθεί στο μέλλον... Αξίωση αποζημίωσης σύμφωνα με τις διατάξεις για αδικοπραξίες δεν αποκλείεται».¹⁸ Με βάση λοιπόν το άρθρο αυτό παρέχεται γενική προστασία της προσωπικότητας, βάσει της οποίας οι πολίτες έχουν δικαίωμα να αξιώσουν την άρση της προσβολής που έχουν υποστεί σε κάποια έκφανση της προσωπικότητάς τους, την παράλειψη της στο μέλλον, καθώς και αποζημίωση. Το όνομα, το οποίο ως στοιχείο της προσωπικότητας προστατεύεται από τη γενική διάταξη του άρθρου 57 αστικού κώδικα, προστατεύεται όμως και ειδικότερα στο άρθρο 58 σε δύο περιπτώσεις «Αν σε αυτόν που δικαιούται να φέρει ένα όνομα αμφισβητείται από άλλον το δικαίωμα αυτό» και «αν κάποιος χρησιμοποιεί παράνομα ορισμένο όνομα».¹⁹ Τέλος, στο άρθρο 60 του αστικού κώδικα προβλέπεται η προστασία των προϊόντων διάνοιας. Όμως, το άρθρο αυτό δεν έχει τόσο μεγάλη βαρύτητα και σημασία, καθώς η προστασία των προϊόντων της διανοίας ρυθμίζεται ουσιαστικά από τις ειδικότερες διατάξεις περί πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας,²⁰ με τις οποίες θα ασχοληθούμε αργότερα.

Το δικαίωμα της προσωπικότητας λοιπόν έχει συμπεριληφθεί στο ιδιωτικό δίκαιο στη γενική ρήτρα του άρθρου 57 του Αστικού Κώδικα, με την οποία γίνεται αποδεκτό ένα γενικό και απόλυτο δικαίωμα προστασίας της προσωπικότητας και γενικότερα προάσπισης της αξίας

¹⁸ http://www.fa3.gr/nomothesia_2/nomoth_gen/19-Astikos-kodikas-genika.htm

¹⁹ Ι.Σ. Σπυριδάκης, ό.π. σελ. 52

²⁰ Ι.Σ. Σπυριδάκης, ό.π. σελ. 53

του ανθρώπου. Το ως άνω άρθρο αποδίδει ένα συνδυασμό των συνταγματικών διατάξεων των άρθρων 2 παρ. 1 και 5 παρ. 1, κατά τέτοιο τρόπο, ώστε στο ιδιωτικού δικαίου δικαίωμα της προσωπικότητας περιλαμβάνεται τόσο ο σεβασμός της αξίας του ανθρώπου, όσο και η ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας. Σύμφωνα με μία σημαντική ακαδημαϊκή άποψη «η προσβολή της προσωπικότητας κατά τις ΑΚ 57 και 59 δεν σημαίνει άλλο παρά σύγκρουση δύο ομοειδών δικαιωμάτων: του θύματος αφενός, ο οποίος υπέστη την προσβολή, κατά κανόνα στατική πλευρά της προσωπικότητας του (προσβολή της τιμής, του ονόματος, του ιδιωτικού βίου κ.λ.π) και του δράστη αφετέρου, του οποίου τίθεται υπό κρίση η ελευθερία αναπτύξεως της προσωπικότητας, που εκδηλώνεται μέσω της επιδίκου συμπεριφοράς του (δημοσίευμα, συλλογή ή επεξεργασία πληροφοριών, δεισδυσία στην ιδιωτική σφαίρα)».²¹

Το διαδίκτυο ως το πλέον σύγχρονο μέσω μαζικής επικοινωνίας και ενημέρωσης δεν είναι δυνατόν να εξαιρείται από το ανωτέρω νομοθετικό πλαίσιο, και μάλιστα όταν η διάχυση των πληροφοριών δεν γίνεται μόνο στα πλαίσια μετάδοσης πληροφοριών από οργανωμένους φορείς (δημοσιογραφικούς, εμπορικούς, διοικητικούς), αλλά και από χρήστες μόνους, οι οποίοι έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο και μπορούν να εισάγουν, επεξεργάζονται και συλλέγουν πληροφορίες.²²

²¹ Ιωάννης Καράκωστας, Το δίκαιο των ΜΜΕ, 2005, σελ. 242-243

²² Ιωάννης Καράκωστας, ΜΕΛΕΤΕΣ – ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ -Διαδικτυακά ΜΜΕ και προστασία της προσωπικότητας, Δίκαιο Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης & Επικοινωνίας 2010, σελ. 316

4.3 Προστασία Ποινικού Δικαίου.

Η προσωπικότητα του ατόμου προστατεύεται και από το ποινικό δίκαιο. Με βάση τις γενικές διατάξεις του ποινικού κώδικα περί προσβολής της τιμής (άρθρο 361 - 369 του Ποινικού Κώδικα) προστατεύεται η προσωπικότητα του ατόμου κατά τη διακίνηση των πληροφοριών στο διαδίκτυο. Η προστασία του εννόμου αγαθού της τιμής και της υπόληψης, ως στοιχείων τη προσωπικότητας, συναντάται στη στοιχειοθέτηση των ποινικών αδικημάτων της εξύβρισης και της δυσφήμισης. Το άρθρο 361 του Ποινικού Κώδικα ορίζει ότι εξύβριση αποτελεί η προσβολή της τιμής άλλου με λόγο ή με έργο ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, ενώ το άρθρο 362 του Ποινικού Κώδικα ορίζει ότι δυσφήμιση συνιστά ο ενώπιον τρίτων ισχυρισμός ή διάδοση γεγονότος που αφορά κάποιον άλλον, που μπορεί να βιάσει την τιμή και την υπόληψή του.²³ Και τα δύο αυτά αδικήματα μπορούν να τελεστούν στο διαδίκτυο και ως εκ τούτου είναι εφαρμοστέες όλες οι ανωτέρω ποινικές διατάξεις.

Ιδιαίτερα σημαντικό και εφαρμοστέο και στις εξυβρίσεις στο διαδίκτυο είναι ότι σύμφωνα με το άρθρο 367 του Ποινικού Κώδικα «δεν αποτελούν άδικη πράξη: α) οι δυσμενείς κρίσεις για επιστημονικές, καλλιτεχνικές ή επαγγελματικές εργασίες..... β) οι εκδηλώσεις που γίνονται για την τέλεση νομίμων καθηκόντων, την

²³ Ιωάννης Καράκωστας, Δίκαιο & Internet, Αθήνα, 2001, σελ. 49-50

άσκηση νόμιμης εξουσίας ή για τη διαφύλαξη (προστασία) δικαιώματος ή από άλλο δικαιολογημένο ενδιαφέρον...»²⁴.

Δηλαδή, η ποινική νομοθεσία αναγνωρίζει ορισμένες προϋποθέσεις όπου ενδεχόμενη προσβολή της προσωπικότητας μπορεί να μην αντίκειται σε ποινικές απαγορεύσεις. Με άλλα λόγια η προστασία της προσωπικότητας στη διάχυση πληροφοριών, σε περιπτώσεις που τίθεται ζήτημα δικαιολογημένου ενδιαφέροντος, μπορεί να μην υπόκειται σε ποινικούς περιορισμούς και να επιτρέπεται.

4.4 Προστασία Ειδικών Νομοθετικών Διατάξεων

Ορισμένοι συντελεστές της προσωπικότητας (έργα διανοίας, ελευθερία έκφρασης, οικεία και ιδιωτική σφαίρα), λόγω της φύσεως και της πολυπλοκότητάς της προστασίας τους, έχουν υπαχθεί σε ένα ειδικότερο πλαίσιο νομοθετικών ρυθμίσεων. Οι κυριότερες ειδικές διατάξεις προστασίας συντελεστών της προσωπικότητας είναι οι διατάξεις για την προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και τον τύπο και για την προστασία των προσωπικών δεδομένων του ατόμου. Οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται και για την προστασία της προσωπικότητας στη διάχυση πληροφοριών στο διαδίκτυο. **Συγκεκριμένα:**

²⁴ <http://www.xan.gr/binary/PenalCodeSpecificPart.pdf>, άρθρο 367 ΠΚ

4.4.1 Διατάξεις Πνευματικής Ιδιοκτησίας.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί το προϊόντα διανοίας αποτελούν στοιχεία της προσωπικότητας του δημιουργού τους, τα οποία χρήζουν προστασίας. Τούτη η προστασία παρέχεται από τις διατάξεις του Ν. 2121/1993 «Πνευματική ιδιοκτησία, συγγενικά δικαιώματα και πολιτιστικά θέματα». Η προστασία του δημιουργού ενός έργου παρέχεται μέσω του ηθικού δικαιώματος που έχει αυτός επί του έργου του. Σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 1 του ανωτέρω νόμου, το ηθικό δικαίωμα παρέχει στο δημιουργό ενός έργου ιδίως τις κάτωθι εξουσίες: α) Την εξουσία να αποφασίζει για τη δημοσίευση του έργου του, δηλαδή τον χρόνο, τον τόπο και τον τρόπο με το οποίο το έργο αυτό θα γίνει προσιτό στο κοινό, β) την εξουσία να απαιτεί το δικαίωμα αναγνώρισης και μνείας του ονόματός του σε αντίτυπα του έργου ή σε κάθε δημόσια χρήση του ή αντίθετα να κρατάει την ανωνυμία του ή να χρησιμοποιεί ψευδώνυμο, γ) της απαγόρευσης κάθε παραμόρφωσης, περικοπής ή άλλης τροποποίησης του έργου του, καθώς και κάθε προσβολής του δημιουργού οφειλομένης στις συνθήκες που παρουσιάζεται το έργο στο κοινό (δ) της προσπέλασης στο έργο του, έστω και αν το περιουσιακό δικαίωμα στο έργο ή η κυριότητα στον υλικό φορέα του έργου ανήκει σε άλλον, οπότε η προσπέλαση πρέπει να πραγματοποιείται κατά τρόπο που προκαλεί τη μικρότερη δυνατή ενόχληση στο δικαιούχο, ε) προκειμένου περί έργων λόγου ή

επιστήμης, της υπαναχώρησης από συμβάσεις μεταβίβασης του περιουσιακού δικαιώματος ή εκμετάλλευσης του ή άδειας εκμετάλλευσής του εφόσον αυτό είναι αναγκαίο για την προστασία της προσωπικότητας του εξαιτίας μεταβολής στις πεποιθήσεις του ή στις περιστάσεις και με καταβολή αποζημίωσης στον αντισυμβαλλόμενο για τη θετική του ζημία. Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 4 του ανωτέρω νόμου το ηθικό δικαίωμα είναι ανεξάρτητο από το περιουσιακό δικαίωμα και παραμένει στο δημιουργό ακόμα και μετά τη μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος.²⁵

Το δικαίωμα της προσωπικότητας προστατεύει όλες τις εκδηλώσεις του ατόμου. Με τον τρόπο αυτό το άτομο προστατεύεται και ως δημιουργός ενός έργου πνευματικής διανοίας ως προς την έκφραση της πνευματικής του δημιουργίας, η οποία είναι και το έργο του. Και τούτο διότι στο έργο του εκφράζονται και εκδηλώνονται στοιχεία της προσωπικότητάς του δημιουργού. Για το λόγο τούτο το ηθικό δικαίωμα προστατεύει το δεσμό του δημιουργού με το έργο του αποτελεί εκδήλωση του δικαιώματος της προσωπικότητας. Με άλλα λόγια, η σύνδεση του ηθικού δικαιώματος του δημιουργού με το δικαίωμα της προσωπικότητας, απορρέει και από το ότι η προστασία των προϊόντων της διανοίας, κομμάτι των οποίων αποτελούν και τα έργα πνευματικής ιδιοκτησίας, αποτελούν ιδιαίτερη έκφανση του

²⁵ Πιερρίνα Κοριατοπούλου- Αγγέλη, Χάρις Τσίγκου, Πνευματική Ιδιοκτησία, Ληματογραφημένη Ερμηνεία, Βιβλιογραφία-Νομολογία-Παράρτημα Νομοθεσίας, Νομική Βιβλιοθήκη, έκδοση 2008, σελ. 534

δικαιώματος της προσωπικότητας.²⁶ Τούτη η προστασία αποτυπώνεται στην γενική διάταξη του άρθρου 60 του Αστικού Κώδικα²⁷, κυρίως όμως στην αναγνώριση του ηθικού δικαιώματος ως ανεξάρτητου δικαιώματος από το άρθρο 4 του νόμου 2121/1993 περί πνευματικής ιδιοκτησίας.

4.4.2 Διατάξεις για τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας

Βασικό στοιχείο της προσωπικότητας του ανθρώπου είναι και η ελευθερία της έκφρασης της γνώμης, που είναι επίσης Συνταγματικά κατοχυρωμένη στο άρθρο 14 παρ. 1 του Συντάγματος, το οποίο αναφέρεται στην ελευθερία να εκφράζει κανείς και να διαδίδει «δια του τύπου» τους στοχασμούς του. Ελευθερία γνώμης μπορεί να σημαίνει και το δικαίωμα διαμόρφωσης, κατοχής, έκφρασης, διάδοσης, αποσιώπησης και λήψης μίας γνώμης. Η έννοια της γνώμης και του στοχασμού αφορά διανοητική εργασία, αλλά και αισθήματα. Καλύπτει ιδέες, γεγονότα, μηνύματα, ειδήσεις, απόψεις ανεξάρτητα από το λόγο και την πηγή της έκφρασής ή δημοσιοποίησής τους(π.χ. αν έχει κίνητρα ιδεολογικά, ψυχαγωγικά, κερδοσκοπικά κλπ). Έτσι λοιπόν η προστασία της ελεύθερης έκφρασης και ελευθεροτυπίας βάσει του άρθρου 14 του Συντάγματος

²⁶ Όλγα Γαρουφαλιά, Προσβολή ηθικού δικαιώματος και δικαιώματος προσωπικότητας στο ψηφιακό περιβάλλον, Νομική Βιβλιοθήκη, Έκδοση 2009, σελ. 58-61

²⁷ Αστικός Κώδικας, Άρθρο 60- Δικαίωμα στα Προϊόντα της διάνοιας: «Όποιος προσβάλλεται παράνομα στο αποκλειστικό δικαίωμά του επάνω στα προϊόντα της διανοίας του έχει δικαίωμα να απαιτήσει κατά τους όρους του νόμου, να αρθεί η προσβολή και να μην επαναληφθεί στο μέλλον. Αξίωση αποζημίωσης σύμφωνα με τις διατάξεις για τις αδικοπραξίες δεν αποκλείεται», http://www.fa3.gr/nomothesia_2/nomoth_gen/19-Astikos-kodikas-genika.htm

περιλαμβάνει κάθε είδους μετάδοσης πληροφοριών στο διαδίκτυο (μηνύματα, τραγούδια, βιβλία, δηλώσεις, διαφημίσεις κλπ.²⁸

Η αναφορά του άρθρου 14 του Συντάγματος στον «τύπο», είναι ενδεικτική και δεν μπορεί να αποκλείσει το Διαδίκτυο, το οποίο είναι από τους πλέον σύγχρονους και εξελισσόμενους τρόπους διάδοσης στοχασμών, χαρακτηρίζεται μάλιστα και ως ηλεκτρονικός ή ψηφιακός τύπος. Επομένως, το άρθρο 14 παρ. 1 κατοχυρώνει συνταγματικά την ελεύθερη έκφραση και διάδοση πληροφοριών και μέσω του διαδικτύου.

Περαιτέρω, οι νέες ανακαλύψεις και τα ανεξέλεγκτα επιτεύγματα της ψηφιακής τεχνολογίας, σε συνδυασμό με τη χρήση του διαδικτύου, έχουν δημιουργήσει μία δυνατότητα παράλληλης αναμετάδοσης κωδικοποιημένου σήματος ραδιοφωνικών και τηλεοπτικών σταθμών, με τη χρήση ειδικού λογισμικού²⁹. Πολλοί ραδιοφωνικοί και τηλεοπτικοί σταθμοί μπορούν να εκπέμπουν πλέον μέσω του Διαδικτύου. Οι εκπομπές τέτοιου τύπου δεν μπορούν να εξαιρεθούν από την προστασία του άρθρου 15 του Συντάγματος, το οποίο θεμελιώνει την προστασία της προσωπικότητας του ατόμου από το ραδιόφωνο και την τηλεόραση. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 15 παρ. 2 ορίζεται ότι *«η ραδιοφωνία και η τηλεόραση υπάγονται στον άμεσο έλεγχο του Κράτους. Ο έλεγχος και η επιβολή των διοικητικών κυρώσεων υπάγονται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Εθνικού*

²⁸ Ιωάννης Καράκωστας, *Δίκαιο & Internet*, Αθήνα 2001, Εκδόσεις Π.Ν. Σάκκουλα, σελ. 33-34

²⁹ Ιωάννης Καράκωστας, *Δίκαιο & Internet*, Αθήνα 2001, Εκδόσεις Π.Ν Σάκκουλα, σελ. 41

*Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης. Ο άμεσος έλεγχος του Κράτους... έχει ως σκοπό... το σεβασμό της αξίας του ανθρώπου ...»*³⁰, η οποία αξία του ανθρώπου όπως αναλύσαμε ανωτέρω κατοχυρώνεται συνταγματικά στο άρθρο 2 του Συντάγματος, ως μείζονος σπουδαιότητας υποχρέωση της Πολιτείας.

Αναλογικά λοιπόν, θα μπορούσαν να εφαρμοστούν οι διατάξεις που προβλέπονται για την προστασία της προσωπικότητας από τους ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς. Ειδικότερα, στο άρθρο 3 παρ. 1 του νόμου 2328/1995 που ρυθμίζει το νομικό καθεστώς της ιδιωτικής τηλεόρασης και της τοπικής ραδιοφωνίας ορίζεται ότι «...*οι κάθε είδους εκπομπές που μεταδίδουν οι ραδιοφωνικοί και τηλεοπτικοί σταθμοί πρέπει να σέβονται την προσωπικότητα, την τιμή την υπόληψη, τον ιδιωτικό και επαγγελματικό βίο, την επαγγελματική, κοινωνική, επιστημονική, καλλιτεχνική, πολιτική ή άλλη συναφή δραστηριότητα κάθε προσώπου, η εικόνα του οποίου εμφανίζεται στην οθόνη ή το όνομα του οποίου ή στοιχεία επαρκή για τον προσδιορισμό του οποίου μεταδίδονται*»³¹. Σύμφωνα με τις Γενικές Αρχές των Εκπομπών και Διαφημίσεων που προβλέπονται στο άρθρο 3 παρ. 2 του νόμου 1730/1987 για την ΕΡΤ Α.Ε οι ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές διέπονται από την αρχή του σεβασμού της προσωπικότητας και του ιδιωτικού βίου του ατόμου. Τούτες οι γενικές αρχές εφαρμόζονται και στις εκπομπές όλων των

³⁰ <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-15/>

³¹ <http://www.synigoroskatanaloti.gr/docs/law/gr/N2328-1995.pdf>

ραδιοτηλεοπτικών σταθμών σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 1 εδάφ. α και το άρθρο 8 παρ.1 εδαφ. α' του Νόμου 2328/1995. Επιπλέον, η προστασία της προσωπικότητας του ατόμου στα μέσα μαζικής ενημέρωσης προβλέπεται και στον Κώδικα Δεοντολογίας ειδησεογραφικών και άλλων δημοσιογραφικών και πολιτικών εκπομπών (άρθρο 9 του Προεδρικού Διατάγματος 77/2003) και στον Κώδικα Δεοντολογίας Δημοσιογράφων.³²

4.4.3. Διατάξεις για τα προσωπικά δεδομένα

Στοιχείο της προσωπικότητας, το οποίο απαιτεί σεβασμό και προστασία είναι η οικεία και ιδιωτική σφαίρα του ατόμου. Η οικεία σφαίρα περιλαμβάνει τον αυστηρώς προσωπικό χώρο του ατόμου, ενώ η ιδιωτική σφαίρα περιλαμβάνει την οικιακή ή οικογενειακή συμβίωση του ατόμου. Επιπρόσθετα, στα πλαίσια της προσωπικότητας του ατόμου περιλαμβάνεται και το δικαίωμα του να καθορίζει τη διάθεση και διάδοση των προσωπικών του δεδομένων, ή την τήρηση της ανωνυμίας του.³³ Είναι απολύτως λογικό ότι μέσα στον ανεξέλεγκτο όγκο πληροφοριών που καταχωρούνται και διακινούνται καθημερινά στο χώρο του διαδικτύου (στους τομείς πληροφόρησης, επικοινωνίας, υπηρεσιών, εμπορίου και συναλλαγών (βλ. κεφάλαιο 1)), συμπεριλαμβάνονται πληροφορίες που αφορούν την οικεία και ιδιωτική σφαίρα του ατόμου, καθώς και τα προσωπικά του δεδομένα. Με άλλα

³² Όλγα Γαρουφαλιά, Η προσβολή του δικαιώματος της προσωπικότητας από τα ΜΜΕ, Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, 2006, σελ. 488-489.

³³ Παύλος Φίλιος, ό.π, σελ. 191-192

λόγια, ο χρήστης, κατά την άσκηση των δυνατοτήτων που του παρέχει το διαδίκτυο και τη χρήση αυτού σε διάφορους τομείς, αφήνει εκούσια ή ακούσια προσωπικές πληροφορίες που αφορούν την προσωπική, κοινωνική, επαγγελματική, οικονομική υπόσταση και δραστηριότητα, εντοπισμένες και καταγεγραμμένες ως «ψηφιακά ίχνη».³⁴

Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατοχυρώνεται καταρχήν συνταγματικά στο άρθρο 9^Α του Συντάγματος το οποίο ορίζει ότι *«Καθένας έχει δικαίωμα προστασίας από τη συλλογή, επεξεργασία και χρήση, ιδίως με ηλεκτρονικά μέσα, των προσωπικών του δεδομένων, όπως ο νόμος ορίζει. Η προστασία των προσωπικών δεδομένων διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή που συγκροτείται και λειτουργεί, όπως νόμος ορίζει»*³⁵.

Το νομοθετικό πλαίσιο προστασίας των προσωπικών δεδομένων στο διαδίκτυο, ορίζεται στο νόμο 2472/1997 («Προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα»), όπως αυτός τροποποιήθηκε με το νόμο 3471/2006(Προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τροποποίηση του ν. 2472/1997»), ο οποίος τελευταίος αποτελεί εφαρμογή της κοινοτικής οδηγίας 2002/58/EK σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού

³⁴ Π. Καλαμπούκα- Γιαννοπούλου, ό.π., σελ. 195

³⁵ <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-9a/>

χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών³⁶.

Το νομοθετικό πλαίσιο ρύθμισης της προστασίας των προσωπικών δεδομένων περιέχει οκτώ αρχές, οι οποίες συνιστούν το γενικό πλαίσιο προστασίας των προσωπικών δεδομένων και αποτελούν τη βάση για την εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας και αποτυπώνονται στις σχετικές νομοθετικές διατάξεις (του νόμου 2472/1997, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με το ν. 3471/2006³⁷. Ειδικότερα:

Η **πρώτη αρχή** ορίζει ότι τα προσωπικά δεδομένα πρέπει να συλλεχθούν με νόμιμο και θεμιτό τρόπο και να αποβλέπουν στην εξυπηρέτηση συγκεκριμένου σκοπού (άρθρ. 4 παρ. α Ν. 2472/1997). Είναι η «αρχή του σκοπού», σύμφωνα με την οποία τα προσωπικά δεδομένα πρέπει να συλλέγονται για καθορισμένους και νόμιμους σκοπούς.

Σύμφωνα με την δεύτερη αρχή, τα προσωπικά δεδομένα πρέπει να τηρούνται μόνο για συγκεκριμένη και νόμιμη χρήση (άρθρο 4 παρ. α Ν. 2472/1997). Πρόκειται για την επέκταση της προηγούμενης αρχής ως προς την περαιτέρω επεξεργασία και την τήρηση των δεδομένων: τα προσωπικά δεδομένα τηρούνται και επεξεργάζονται μόνο για καθορισμένους και νόμιμους σκοπούς. Συνεπώς η επεξεργασία μπορεί να πραγματοποιείται μόνο για τους σκοπούς που

³⁶ Π. Καλαμπούκα- Γιαννοπούλου, ό.π., σελ. 189

³⁷ Διονύσιος Φιλίππου, Το δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων στην ελληνική έννομη τάξη, <http://www.infolaw.gr/articles.asp?ArticleID=578>

έχουν ήδη δηλωθεί σε ειδικά αρχεία, τα οποία διαφυλάσσει το αρμόδιο ανεξάρτητο όργανο. Σύμφωνα με την **τρίτη αρχή**, τα προσωπικά δεδομένα δεν ανακοινώνονται παρά μόνο στα πρόσωπα που αναφέρονται στις σχετικές δηλώσεις «γνωστοποίησης» και οι οποίες καταχωρούνται σε ειδικό μητρώο από την επιβλέπουσα αρχή, (άρθρο 5 Ν. 2472/1997). Η **τέταρτη αρχή** ορίζει ότι τα προσωπικά δεδομένα πρέπει να είναι συναφή και επαρκή με τους δεδηλωμένους σκοπούς, (άρθρο 4 β Ν. 2472/1997), ενώ η **πέμπτη αρχή** ότι τα προσωπικά δεδομένα πρέπει να είναι ακριβή και να ενημερώνονται τακτικά (άρθρο 4 γ Ν. 2472/1997). Σύμφωνα με την **έκτη αρχή**, τα προσωπικά δεδομένα δεν μπορεί να τηρούνται περισσότερο από τον αναγκαίο χρόνο, (άρθρο 4 δ Ν. 2472/1997). Ο «αναγκαίος χρόνος» μπορεί να επιβάλλεται κυρίως για τεχνικούς λόγους ασφαλείας των πληροφοριακών συστημάτων. Σύμφωνα με την **έβδομη αρχή**, τα δικαιώματα που διαθέτει το υποκείμενο στο οποίο αφορούν τα δεδομένα, δηλαδή, αποτελούν το περιεχόμενο της αρχής αυτής. Με βάση την αρχή αυτή, το «υποκείμενο των δεδομένων» δικαιούται να γνωρίζει αν και ποια προσωπικά δεδομένα τηρούνται για το πρόσωπό του (δικαίωμα ενημέρωσης, άρθρο 11 Ν. 2472/1997, όπως τροποποιηθέν ισχύει), να έχει πρόσβαση στα προσωπικά δεδομένα που αναφέρονται στο πρόσωπό του (δικαίωμα πρόσβασης, άρθρο 12 Ν.2472/1997, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 26 του Ν. 3471/2006), και να ζητήσει τη διόρθωση ή διαγραφή τους εφ' όσον παραβιάζεται συγκεκριμένη διάταξη νόμου (δικαίωμα αντίρρησης, άρθρο 13 Ν.

2472/1997). Τέλος, η όγδοη αρχή προβλέπει ότι όλα τα πρόσφορα μέτρα ασφαλείας πρέπει να λαμβάνονται προκειμένου να αποφεύγονται οι μη προβλεπόμενες προσβάσεις (άρθρο 10 παρ. 3 Ν. 2472/1997, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο με το άρθρο 25 του Ν. 3471/2006) καθώς και οι διαρροές προσωπικών δεδομένων.³⁸

Σύμφωνα με τις ανωτέρω νομοθετικές ρυθμίσεις την εποπτεία της εφαρμογής του νόμου και άλλων ρυθμίσεων που αφορούν στην προστασία των πολιτών από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα έχει σύμφωνα με το άρθρο 9^Α του Συντάγματος και το άρθρο 15 παρ. 1 του Ν. 2742/1997 η Αρχή Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων.

Αντίστοιχα, όταν η προσβολή της προσωπικότητας στη διάχυση των πληροφοριών μέσω διαδικτύου έχει τη βάση της στην παράνομη και κατά παράβαση των ανωτέρω διατάξεων επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, τότε το θιγόμενο πρόσωπο, έχει αξίωση, όχι μόνο βάσει των αναφερθέντων σε προηγούμενο κεφάλαιο γενικών διατάξεων του αστικού κώδικα, αλλά και με βάση την αστική ευθύνη που προβλέπεται από το άρθρο 23 του νόμου 2472/1997.³⁹

³⁸ Διονύσιος Φιλίππου, *ό.π.* (<http://www.infolaw.gr/articles.asp?ArticleID=578>)

³⁹ Ιωάννης Καράκωστας, *Διαδικτυακά ΜΜΕ και Προστασία της Προσωπικότητας*, Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης και Επικοινωνίας 2010, σελ. 316.

5. ΠΡΟΣΒΟΛΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ- ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΟΛΟΓΙΑ.

Η προσβολή της προσωπικότητας είναι ένα θέμα το οποίο έχει απασχολήσει πάρα πολύ την Δικαιοσύνη, καθώς έχουν εκδοθεί αμέτρητες δικαστικές αποφάσεις των πολιτικών ή/και ποινικών δικαστηρίων κρίνοντας το θέμα αυτό. Πρόσφατα και λόγω της εξέλιξης της τεχνολογίας και της διείσδυσης του διαδικτύου στην καθημερινή μας ζωή εμφανίζονται φαινόμενα, όπου τα Ελληνικά Δικαστήρια, με βάση το ανωτέρω αναφερόμενο νομοθετικό πλαίσιο, καλούνται να προστατεύσουν την προσωπικότητα του ατόμου από προσβολές, οι οποίες τελούνται μέσω του διαδικτύου ή και λόγω αυτού.

5.1 Εφαρμογή Ποινικού Δικαίου: Όταν κάποιος βλάπτει μέσω του διαδικτύου την τιμή και την υπόληψη κάποιου άλλου, προσβάλλοντας έτσι και την προσωπικότητα του, τα ελληνικά ποινικά δικαστήρια, κατ'εφαρμογή των ποινικών διατάξεων που αναφέρονται στο κεφάλαιο 4.3 (άρθρα 361 επόμενα του Ποινικού Κώδικα «Εγκλήματα κατά της Τιμής»), μπορούν να τιμωρήσουν ποινικά αυτόν που προκάλεσε την βλάβη αυτή. Παραδείγματος χάριν, τα Ελληνικά Δικαστήρια καταδίκασαν για το αδίκημα της συκοφαντικής δυσφημήσεως σε ποινή φυλάκισης επτά μηνών, έναν εργαζόμενο στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, ο οποίος, προκειμένου να αποτρέψει την επανεκλογή συναδέλφου του στο Ίδρυμα σε επερχόμενες, αποδείχθηκε ότι απέστειλε μέσω του διαδικτύου ηλεκτρονική επιστολή (email) σε 386 παραλήπτες ειδικούς

επιστήμονες σε όλο τον κόσμο μέσω του κεντρικού υπολογιστή του ιδρύματος, αναφέροντας για τον συνάδελφό του γεγονότα ψευδή και συκοφαντικά, και μάλιστα γνωρίζοντας την αναλήθεια αυτών.⁴⁰

5.2 Εφαρμογή Αστικού Δικαίου και Ειδικών Διατάξεων

Τα ελληνικά δικαστήρια έχουν πλέον κληθεί να αντιμετωπίσουν νέους και περισσότερο πολυσύνθετους τρόπους προσβολής της προσωπικότητας που έχουν αναδυθεί από διαδίκτυο, όπως είναι για παράδειγμα οι ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης (π.χ. το “facebook”), οι οποίοι απασχολούν την δικαιοσύνη ολοένα και περισσότερο. Για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού, τα ελληνικά πολιτικά δικαστήρια εφαρμόζουν το ανωτέρω προβλεπόμενο νομοθετικό πλαίσιο συνδυαστικά.

- Τούτο προκύπτει και από την υπ’αριθμ. 16790/2009 απόφαση των Ασφαλιστικών Μέτρων του Μονομελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης, η οποία είναι ίσως η πρώτη απόφαση ελληνικού δικαστηρίου που επιλαμβάνεται των συνεπειών της ανάρτησης των προσωπικών πληροφοριών σε ιστότοπο κοινωνικής δικτύωσης. Στην υπόθεση αυτή έγινε ανάρτηση σε ιστοσελίδα του “facebook” ευρέως προσβάσιμη στο κοινό, διαφόρων εγγράφων που αφορούσαν την εργασία και την επαγγελματική εξέλιξη της μίας διαδίκου, χωρίς αυτή να έχει δώσει την άδειά της, από τρίτον στον οποίο αυτή τα είχε παραδώσει προς ενημέρωσή του, ο οποίοςς επεδίωκε, σε συνδυασμό με προγενέστερες

⁴⁰ 1105/2005 ΑΠ, Ποινικά Χρονικά 2006, σελ. 143.

αναρτήσεις συκοφαντικού προς το πρόσωπό της περιεχομένου, να την πλήξει επαγγελματικά, ως συνυποψήφιος της για προκηρυχθείσα θέση διδακτικού επιστημονικού προσωπικού του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης⁴¹. Η ως άνω ανάρτηση κρίθηκε ως αυτοματοποιημένη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων χωρίς την συγκατάθεση του υποκειμένου τους και ως εκ τούτου ότι οι έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του Ν. 2472/1997, όπως τροποποιήθηκε με το Ν. 3742/2006, για την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Το δικαστήριο περαιτέρω εφάρμοσε τις γενικότερες διατάξεις του αστικού δικαίου και συγκεκριμένα των άρθρων 57 και 59 του ΑΚ δεχόμενο ότι στην προσωπικότητα εφαρμόζονται όλα τα αγαθά που είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένα με το πρόσωπο. Δέχθηκε λοιπόν ότι η ανωτέρω ανάρτηση στην ιστοσελίδα “facebook”, με δυνατότητα προσβάσεως σε οποιονδήποτε (ιδίως με τη χρήση μηχανής αναζήτησης όπου μέσω της αναγραφής του ονόματος της προσβληθείσας μπορεί να οδηγηθεί αυτομάτως και πολύ εύκολα ο χρήστης στην ιστοσελίδα αυτή) συνιστά προσβολή της προσωπικότητας, ο δε προσβληθείς έχει δικαίωμα να απαιτήσει να αρθεί η προσβολή και να μην επαναληφθεί στο μέλλον. Εάν συντρέχει επείγουσα περίπτωση ή επικείμενος κίνδυνος μπορεί να ζητήσει προσωρινή προστασία με τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων στα πλαίσια της προσωρινής ρυθμίσεως της κατάστασης. Η

⁴¹ ΜΠρΘες 16790/2009 (Ασφαλιστικά Μέτρα), Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης και Επικοινωνίας 2009, σελ. 400

προσωρινή προστασία μπορεί να συνίσταται από αίτημα να υποχρεωθεί προσωρινώς ο προσβολέας να άρει την προσβολή και να την παραλείπει στο μέλλον, με την προϋπόθεση επικείμενης προσβολής στο μέλλον (ΕφΛαρ. 431/2000 Αρμ. 2011,457) και μάλιστα με επαπειλούμενη χρηματική ποινή και προσωπική κράτηση του προσβολέα.⁴²

- 5 Περαιτέρω, ένα σύνηθες φαινόμενο στο διαδίκτυο είναι η δημοσίευση διαφόρων εικόνων ή φωτογραφιών προσώπων χωρίς τη συναίνεση του εικονιζομένου. Η εικόνα, όπως έχει αναλυθεί ανωτέρω αποτελεί στοιχείο της προσωπικότητας του ατόμου το οποίο χρήζει ιδιαίτερης προστασίας στο διαδίκτυο. Η νομιμότητα μίας δημοσιοποιημένης φωτογραφίας ή εικόνας στο διαδίκτυο κρίνεται από την ειδική συναίνεση του υποκειμένου της εικόνας ή φωτογραφίας, η οποία κρίνεται απαραίτητη σε κάθε δημοσίευση αυτής. Όμως, στο διαδίκτυο μπορεί να δημοσιευθούν αυθαίρετα εικόνες που προέρχονται από άλλες πηγές όπου έχουν πρωτοδημοσιευθεί, αλλά μπορεί και μέσα από το διαδίκτυο να αντλείται ανεξέλεγκτα φωτογραφικό υλικό, να επαναδημοσιεύεται σε διαφορετικές ιστοσελίδες ή σε άλλα έντυπα μέσα, χωρίς να έχει δοθεί σχετική άδεια ή συναίνεση για όλες τις δημοσιεύσεις, εκτός και αν η δημοσίευση γίνεται στα πλαίσια το δημόσιου ενδιαφέροντος και

⁴² ο.π. σελ. 401

συμφέροντος, ή αν λόγου χάρη πρόκειται για εικόνα ή φωτογραφία προσώπων της επικαιρότητας.⁴³

Οι εικόνες ή φωτογραφίες ατόμων πλέον είναι πολύ συνηθισμένο να αναρτώνται σε ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης. Μάλιστα, σε πάρα πολλές περιπτώσεις ο χρήστης συναινεί στους όρους περί επεξεργασίας και καταχώρησης προσωπικών του δεδομένων σε μία τέτοιου είδους ιστοσελίδα, μέσω της αποδοχής και συναίνεσης στους γενικούς όρους λειτουργίας αυτής. Πλην όμως δεν μπορεί να διανοηθεί ή να προβλέψει τη χρήση ή την έκταση της διάχυσης μίας πληροφορίας μέσω τέτοιων ιστοσελίδων. Για παράδειγμα, μπορεί κάποιος να εμποδίσει κάποιον άλλον χρήστη, ο οποίος έχει μία από κοινού φωτογραφία, να την δημοσιοποιήσει στο διαδίκτυο μέσω του facebook; Τι γίνεται σε περίπτωση που κάποιος γονιός δημοσιοποιήσει στο διαδίκτυο φωτογραφίες του τέκνου του χωρίς τη συναίνεση του άλλου γονιού; Έχει κριθεί στα Ελληνικά Δικαστήρια ότι η δημοσίευση στην προσωπική σελίδα στο 'facebook' και με τον τρόπο αυτόν διάδοση των φωτογραφιών των ανήλικων τέκνων του χρήστη και η αναγραφή υποτιμητικών σχολίων του, αποτελεί παράνομη προσβολή του απόλυτου δικαιώματος της προσωπικότητας, καθώς και παραβίαση του νόμου προσωπικών δεδομένων⁴⁴. Η ελληνική δικαιοσύνη θα αρχίσει

⁴³ Ιωάννης Καράκωστας, Διαδικτυακά ΜΜΕ και προστασία της προσωπικότητας, Δίκαιο Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης & Επικοινωνίας 2010, σελ. 317

⁴⁴ Βλ. 34697/2010 Μονομελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης, Ισοκράτης – Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ, www.dsanet.gr.

Στην απόφαση του αυτή, το δικαστήριο, κατόπιν σχετικού αιτήματος του ενός γονέα, υποχρέωσε τον άλλο γονιό προσβολέα χρήστη να διαγράψει από την προσωπική του σελίδα στο διαδικτυακό τόπο επικοινωνίας 'facebook', τα προσβλητικά -σύμφωνα με το δικαστήριο - για την

να έρχεται ολοένα και περισσότερο αντιμέτωπη με φαινόμενα προσβολής της προσωπικότητας του ατόμου, που λόγω της συνδρομής του νέου φαινομένου του διαδικτύου είναι πρωτόγνωρα.

- 6 Επιπλέον, όπως έχει ήδη αναφερθεί, υπάρχουν αρκετές περιπτώσεις όπου τα Ελληνικά Δικαστήρια αντιμετωπίζουν περιπτώσεις προσβολής της προσωπικότητας, η οποία τελείται μέσω του διαδικτύου, στα πλαίσια όμως της λειτουργίας του διαδικτύου ως μία σύγχρονη μορφή «τύπου». Σε αυτές τις περιπτώσεις εφαρμόζονται αναλογικά το μόνο άρθρο του Νόμου 1178/1981 (αντικειμενική ευθύνη ιδιοκτήτη εντύπου) και οι διατάξεις του νόμου 2328/1995 («Νομικό καθεστώς της ιδιωτικής τηλεόρασης και της τοπικής ραδιοφωνίας, ρύθμιση θεμάτων της ραδιοτηλεοπτικής αγοράς και άλλες διατάξεις»), που προβλέπουν αποζημιώσεις για περιουσιακή ζημία ή ηθική βλάβη, η οποία προκλήθηκε δια του τύπου ή με ραδιοφωνικές ή τηλεοπτικές εκπομπές. Ειδικότερα στην υπ' αριθμ. 8962/2006 απόφαση του, το Εφετείο Αθηνών έκρινε ότι:

«...αυτές οι διατάξεις εφαρμόζονται αναλόγως και επί προσβολών της προσωπικότητας, οι οποίες συντελούνται στο διαδίκτυο (internet), μέσω ηλεκτρονικών ιστοσελίδων (ηλεκτρονικών περιοδικών) που λειτουργούν ως διεθνές μέσο διακίνησης πληροφοριών, δεδομένου ότι για τις προσβολές αυτές δεν υπάρχει ιδιαίτερο θεσμικό πλαίσιο και η αντιμετώπισή του δεν μπορεί να γίνει

προσωπικότητα του τέκνου ανηρτημένα στοιχεία-σχόλια, του επέβαλε χρηματική ποινή, και του απαγόρευσε να αναρτά κάθε άμεση ή έμμεση αναφορά στο πρόσωπο του τέκνου, του άλλου γονέα ή στην πορεία της μεταξύ τους αντιδικίας ή σε οποιοδήποτε θέμα αφορούσε τον άλλο γονέα (αντίδικο)

παρά μόνο με την αναλογική εφαρμογή της ήδη υπάρχουσας νομοθεσίας για τις προσβολές της προσωπικότητας μέσω του εντύπου (εφημερίδες, περιοδικά) ή του ηλεκτρονικού (τηλεόραση, ραδιόφωνο) τύπου, αφού η ραγδαίως αναπτυσσόμενη διαδικτυακή πληροφόρηση που προσφέρεται από το Internet σε πολυμεσική μορφή (multimedia), καθιστά το χρήστη αυτού (internet) εκτός από 'ομιλητή' και 'αποδέκτη' πληροφοριών και κάνει το διαδίκτυο να προσομοιάζει με την τηλεόραση και μάλιστα μίας νέας μορφής αναπτυσσόμενη παγκόσμια τηλεόραση, προσιτή σε κάθε πολίτη»⁴⁵.

Όμως, η αναλογική εφαρμογή των διατάξεων περί προσβολής της προσωπικότητας δια του τύπου (ν. 1178/1981, όπως αυτός τροποποιηθείς σήμερα ισχύει), την οποία υποδεικνύει η ανωτέρω απόφαση, δεν μπορούν να ρυθμίσουν την μεταχείριση των νέων μορφών ενημέρωσης που δημιουργήθηκαν λόγω των τεχνολογικών δυνατοτήτων του διαδικτύου. Μία από αυτές τις νέες μορφές είναι τα λεγόμενα ιστολόγια ('blogs'), τα οποία δημιουργούν μία προβληματική στην αναλογική εφαρμογή των διατάξεων περί του τύπου.

Για να καταλάβει κανείς όμως τη δυσκολία εφαρμογής των διατάξεων περί προσβολής της προσωπικότητας δια του τύπου, είναι αναγκαίο να γνωρίζει τι είναι τα ιστολόγια (blogs) και πως λειτουργούν. Αυτά είναι διαδικτυακοί τόποι με μορφή ημερολογίου όπου εμφανίζονται με αντίστροφη χρονολογική σειρά απόψεις χρηστών των διαδικτύων για διάφορα θέματα που τίθενται από τον ιδιοκτήτη

⁴⁵ Βλ. 8962/2006 Απόφαση του Εφετείου Αθηνών, Δικαιοσύνη 2007, σελ 1518-9

(blogger) ή από τους χρήστες που το επισκέπτονται. Έτσι, μπορεί να εμφανίζονται σε ένα blog διάφορες απόψεις, προσωπικές εμπειρίες των χρηστών, τεχνογνωσία σε διάφορα θέματα κ.ο.κ. Αντίστοιχα τα blogs θεωρούνται από τους χρήστες τους ως «το μέσο όπου η ελευθερία της έκφρασης εφαρμόζεται στην απόλυτη μορφή της»⁴⁶.

Με άλλα λόγια λοιπόν, το ιστολόγιο διαφέρει από τις ιστοσελίδες που διατηρούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης στο διαδίκτυο, καθώς είναι ένα διαδραστικό μέσο, και η διαμόρφωση του περιεχομένου του δεν αποφασίζεται μόνο από τον κύριο και τους δημοσιογράφους του μέσου ενημέρωσης, αλλά από τους χρήστες του διαδικτύου και του συγκεκριμένου ιστολογίου. Αυτός που διαχειρίζεται το ιστολόγιο δεν μπορεί να έχει τον έλεγχο αυτού, καθώς δεν επιλέγει του αναγνώστες ή και χρήστες του ιστολογίου, οι οποίοι λειτουργούν ανεξάρτητα και διατυπώνουν την άποψή τους και τα σχόλιά τους χωρίς έλεγχο και χωρίς λογοκρισία. Ο σκοπός της δημιουργίας και λειτουργίας των ιστολογίων δεν είναι η μαζική ενημέρωση μέσω της διάδοσης πληροφοριών, αλλά η ανταλλαγή απόψεων, ιδεών, σκέψεων και αναλύσεων.⁴⁷ Επομένως, τα ιστολόγια δεν παρουσιάζουν την επιχειρηματική διάρθρωση ενός κλασσικού εντύπου, δεν έχουν ιεραρχική δομή οργάνωσης, καθώς δεν μπορεί να υπάρχει εύκολα ταύτιση προσώπων που συμμετέχουν στην δημιουργία και λειτουργία

⁴⁶ Σπ. Τάσσης, Διαδίκτυο και ελευθερία έκφρασης- Το πρόβλημα των Blogs, Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης και Επικοινωνίας 2006, σελ. 508

⁴⁷ Προσβολή της Προσωπικότητας μέσω διαδικτύου σε ιστολόγιο (blog), Αριθμός Απόφασης 25552/2010 Πολυμελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης, <http://www.karagiannislawfirm.gr/el/astiko-dikaio/231-2011-09-26-08-21-27>

ενός ιστολογίου και ως εκ τούτου δεν είναι εύκολο να αποδοθεί σε κάποιον η οποιαδήποτε ευθύνη. Ως εκ τούτου τα ιστολόγια δεν μπορούν να συγκαταλέγονται στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και κατ'επέκταση να υπάγονται στο κανονιστικό πλαίσιο των διατάξεων για τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Όλα τα ανωτέρω αναλύθηκαν στη υπ' αριθμ. 25552/2010 Απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης, όπου το αντικείμενο της δίκης ήταν η προσβολή της προσωπικότητας κάποιου αναπληρωτή καθηγητή Πανεπιστημίου, μέσω της διάχυσης πληροφοριών μέσω ενός ιστολογίου στο οποίο κάτοχος και διαχειριστής ήταν κάποιος άλλος καθηγητής Πανεπιστημίου. Αντικείμενο της υπόθεσης αυτής ήταν η ανάρτηση στο ιστολόγιο του τελευταίου κειμένων-ανακοινώσεων, στα οποία ο πρώτος καθηγητής και ενάγων εμφανιζόταν να έχει διαπράξει «λογοκλοπή» σε διάφορα κείμενα του. Ότι το περιεχόμενο των κειμένων αυτών ήταν αναληθές και ότι πολλές φορές ήταν υβριστικό και προσβλητικό και ότι με τον τρόπο αυτό ο κάτοχος και διαχειριστής του ιστολογίου και εναγόμενος έθιξε την τιμή και την υπόληψη του ενάγοντος, ενώ έθεσε σε κίνδυνο την πίστη το επάγγελμα και το μέλλον του. Στην υπόθεση λοιπόν αυτή το Δικαστήριο έκρινε ότι σε περιπτώσεις προσβολής της προσωπικότητας μέσω του διαδικτύου σε ιστολόγιο (blog), δεν εφαρμόζονται οι ειδικές διατάξεις περί ευθύνης του τύπου, αλλά οι γενικές διατάξεις περί προσβολής της προσωπικότητας των άρθρων 57

επ. του Αστικού Κώδικα και περί αδικοπραξιών (άρθρο 914 επ. του Αστικού Κώδικος)⁴⁸

6. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ ΛΟΓΩ ΤΩΝ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΔΙΑΧΥΣΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Η χρήση του διαδικτύου και η μετάδοση πληροφοριών μέσω αυτού κατακλύζει όλους τους τομείς της σύγχρονης εποχής. Όπως είναι εύλογο η καινοτόμος φύση και λειτουργία του έχει φέρει ένα νέο υπόβαθρο στον τομέα της πληροφόρησης και επικοινωνίας, το οποίο όμως έχει γεννήσει δικαιολογημένους προβληματισμούς, καθώς η διάδοση πληροφοριών μέσω του διαδικτύου διαφέρει ριζικά από την διάδοση πληροφοριών από οποιοδήποτε άλλο μέσον μαζικής επικοινωνίας ή ενημέρωσης. Ειδικότερα:

- 1) Το διαδίκτυο επέφερε επανάσταση όσον αφορά στην εδαφική διάσταση της επικοινωνίας. Τούτο οδήγησε σε εκμηδένιση των αποστάσεων στις κοινωνικές, επαγγελματικές και οικονομικές σχέσεις και τη δημιουργία ενός χώρου άυλο μη απτού, ο οποίος δεν γνωρίζει σύνορα ή όρια. Πλην όμως τούτο η άμεση και σε παγκόσμια κλίμακα διάχυση πληροφοριών μέσω του διαδικτύου συνεπάγεται πληθώρα δικαιοδοσιών εθνικής νομοθεσίας. Τούτο έχει σαν αποτέλεσμα να μην υπάρχει ένα ενιαίο νομικό πλαίσιο αντιμετώπισης του φαινομένου,

⁴⁸ 25552/2010 ΠΠρΘεσσαλ., Προσβολή της Προσωπικότητας μέσω του Διαδικτύου σε ιστολόγιο (blog), Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης και Επικοινωνίας 2010, σελ. 515

ενώ από την άλλη είναι πολύ πιθανό το ρυθμιστικό πλαίσιο διάχυσης πληροφοριών στο διαδίκτυο, να μπορεί να καταλήξει ακόμα και αντιφατικό. Κάτι το οποίο επιτρέπεται σε ένα κράτος μπορεί σε κάποιο άλλο να απαγορεύεται.⁴⁹

Αντιλαμβάνεται λοιπόν κανείς ότι είναι ιδιαίτερα δύσκολο μέσα σε αυτό το πλαίσιο να υπάρχει μία αποτελεσματική αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργούνται στο διαδίκτυο, η οποία επεκτείνεται και στο δικαίωμα προστασίας της προσωπικότητας από τις πληροφορίες του διαδικτύου. Και τούτο διότι σε περίπτωση προσβολής της προσωπικότητας μέσω του διαδικτύου, πάντα θα τίθεται η προβληματική αφενός μεν της επιλογής εφαρμοστέου δικαίου, αφετέρου δε δικαιοδοσίας εθνικών δικαστηρίων, καθώς τα αποτελέσματα προσβολών της προσωπικότητας θα γίνονται αισθητά σε πολλές χώρες.⁵⁰

- 2) Περαιτέρω, το διαδίκτυο επέφερε ριζική αλλαγή και στην χρονική διάσταση των σχέσεων αυτών, η οποία οφείλεται τόσο στην αμεσότητα πρόσβασης στις πληροφορίες που υπάρχουν στο διαδίκτυο, όσο και λόγω του της πιθανότητας ή δυνατότητας αυτές να παραμείνουν καταχωρημένες επ' αόριστον στο διαδίκτυο. Στο διαδίκτυο δεν υπάρχει «λήθη», καθόσον αν οι πληροφορίες καταχωρηθούν έστω κα μία φορά παραμένουν εις το «διηνεκές». Τούτο το φαινόμενο συναντάται σε ιστότοπους κοινωνικής

⁴⁹ Γενικός Εισαγγελέας

⁵⁰ Ιωάννης Καράκωστας, Δίκαιο των Μ.Μ.Ε., ό.π. σελ 550-551

δικτύωσης, όπου προσωπικά δεδομένα και άλλες πληροφορίες που αναρτώνται, ακόμα και εάν έχουν διαγραφεί από την πρωτότυπη αρχική σελίδα, ενδέχεται κάποια πληροφορία να έχει αναρτηθεί περαιτέρω σε άλλες σελίδες ή να έχει αποθηκευθεί σε κρυφή μνήμη ή να έχει αρχειοθετηθεί.⁵¹ Ούτως έχει δημιουργηθεί μία νέα είδους απειλή για την προσωπικότητα του ατόμου, καθώς οι οποίες προσβλητικές της προσωπικότητας του πληροφορίες είναι ανά πάσα στιγμή προσιτές.⁵²

- 3) Επιπλέον, η διάχυση πληροφοριών στο διαδίκτυο και ιδιαίτερα μέσω της ανάρτησης και διάδοσης τους στους ιστοτόπους κοινωνικής δικτύωσης, επιτείνει μία από τις πιο βασικές επιπτώσεις της ηλεκτρονικής επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων, δηλαδή «την αποξένωση» της πληροφορίας από τον αρχικό δημιουργό της, τον φορέα της και το περιβάλλον, στο οποία καταρχήν παράγεται ή κοινοποιείται. Από την άλλη, πολλές φορές τα δεδομένα που αναρτώνται στο διαδίκτυο και κυρίως στους ιστοτόπους κοινωνικής δικτύωσης, δεν είναι πάντοτε απόλυτα αξιόπιστα⁵³. Τούτο ενισχύεται και από το γεγονός ότι η καταχώριση πληροφοριών ή δεδομένων στο διαδίκτυο μπορεί να προέρχονται και από οποιονδήποτε χρήστη ο οποίος διατηρεί την ανωνυμία του. Η δυνατότητα τήρησης της ανωνυμίας που μπορεί να υφίσταται στη διάχυση πληροφοριών στο

⁵¹ Βλ. σχόλια Λιλιαν Μήτρου επί της υπ' αριθμ. 16790/2009 απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης (Ασφαλιστικά Μέτρα), Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης και Επικοινωνίας 2009, σελ. 407-408

⁵² Ιωάννης Καράκωστας, Προσωπικότητα και Τύπος, ό.π. σελ. 161

⁵³ Βλ. σχόλια Λιλιαν Μήτρου, ό.π. σελ. 407

διαδίκτυο, επιτείνει τον κίνδυνο και αυξάνει την απειλή για την προστασία της προσωπικότητας. Ο χρήστης του διαδικτύου έχει τη δυνατότητα να διασπείρει πληροφορίες που μπορεί να εγκυμονούν κινδύνους για τρίτους, καλυπτόμενος πίσω από την ανωνυμία, η οποία του παρέχει ένα είδος ασύλου⁵⁴.

Περαιτέρω, η διάχυση πληροφοριών στο διαδίκτυο, μπορεί να μην χρειάζεται προηγούμενη επιχειρηματική απόφαση, όπως για παράδειγμα στους άλλους φορείς μαζικής ενημέρωσης και επικοινωνίας. Ο κάθε χρήστης, σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου, μπορεί είτε από το σπίτι του είτε από το γραφείο του, τελευταία ακόμα και από το κινητό του τηλέφωνο, να γίνει το μέσο μετάδοσης των πληροφοριών, είτε ακούσια είτε εκούσια. Δεν χρειάζεται κάποια ιδιαίτερη γνώση ή χρήση ειδικών εγκαταστάσεων για να το κάνει και αυτό καθιστά ιδιαίτερα δυσχερή την κανονιστική ρύθμιση της διάχυσης των πληροφοριών στο διαδίκτυο και -υπό αυτό το πρίσμα- τις όποιες νομοθετικές διατάξεις δύνανται να εφαρμοστούν.⁵⁵

4) Τέλος, έντονο προβληματισμό δημιουργεί και το δικαίωμα αυτοπροσδιορισμού του ατόμου στη διάχυση πληροφοριών στο διαδίκτυο και σε σχέση πάντα με την προστασία της προσωπικότητας. Από τη στιγμή που κάποιος, στα πλαίσια άσκησης του δικαιώματος αυτοπροσδιορισμού του, αποφασίζει να εκθέσει τον

⁵⁴ Ιωάννης Καράκωστας, Το Δίκαιο των ΜΜΕ, σελ. 496

⁵⁵ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ PEDRO CRUZ VILLALÓN της 29ης Μαρτίου 2011
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62009CC0509:EL:HTML>

εαυτό του στο Διαδίκτυο (μέσω των διαφόρων τρόπων και φορέων υπάρχουν σε αυτό), συναποφασίζει και ουσιαστικά συναινεί στην διάθεση σε κοινή χρήση μέσω του διαδικτύου στοιχείων της προσωπικότητάς του. Ανάλογα με τον τρόπο συμμετοχής του στις ηλεκτρονικές επαφές και διασυνδέσεις αποδέχεται και την ηλεκτρονική δημοσιότητα όλων των στοιχείων εκείνων που μπορούν να αποτελέσουν έκφανση της προσωπικότητάς του. Στο βαθμό που η τεχνική δεν εξασφαλίζει τον έλεγχο και την προστασία της προσωπικής, επαγγελματικής και ιδιωτικής σφαίρας του ατόμου που χρησιμοποιεί το διαδίκτυο, τότε η εκούσια συμμετοχή του στο διαδικτυακό χώρο, σημαίνει εκ των προτέρων παραίτηση της προστασίας από οποιοσδήποτε παρεμβολές τρίτων στα προστατευόμενα αγαθά της προσωπικότητάς του, που ο ίδιος κατέστησε κοινόχρηστα. Με άλλα λόγια θα πρέπει να δεχθεί κανείς ότι η εκούσια συμμετοχή του ατόμου στο διαδίκτυο με την δημοσιοποίηση πληροφοριών στο διαδίκτυο, μπορεί να ερμηνευθεί ως: α) αποδοχή από μέρος του των συνθηκών που υπάρχουν στο διαδικτυακό χώρο, μεταξύ των οποίων είναι και η έκθεση της προσωπικότητας σε κίνδυνο, β) τοποθέτησης των δικαιωμάτων του εκτός της σφαίρας προστασίας του δικαίου και γ) ανάληψη υποχρέωσης μη άσκησης και εφαρμογής των ενδεδειγμένων μέσων προστασίας⁵⁶.

⁵⁶ Ιωάννης Καράκωστας, Διαδικτυακά ΜΜΕ και προστασία της προσωπικότητας, Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης και Επικοινωνίας 2010, σελ. 318

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Εν κατακλείδι, το διαδίκτυο έχει εισαγάγει νέους, σύγχρονους και εξελιγμένους τρόπους διάχυσης των πληροφοριών. Είτε θεωρηθεί Μέσο Μαζικής Επικοινωνίας, είτε μία απλή τηλεπικοινωνιακή υπηρεσία, είτε μία νέα παγκόσμια αγορά, το επίκεντρό του ήταν, είναι και θα είναι ο άνθρωπος.⁵⁷ Ο άνθρωπος, ο οποίος θα πρέπει να παραμένει ελεύθερος να εκφράζει τη γνώμη του, να διαδίδει τις ιδέες και τους στοχασμούς του, να αυτοκαθορίζεται και να αποφασίζει με ποιον τρόπο θα συναλλάσσεται, χωρίς όμως να θίγεται η αξία του σαν άτομο και η προσωπικότητά του. Η κατάχρηση της νέας δυναμικής και προοπτικής που έχει προσφέρει το διαδίκτυο στην διάχυση των πληροφοριών και ο εντελώς απρόσωπος χαρακτήρας του δημιουργεί μεγάλο βαθμό επικινδυνότητας για το δικαίωμα του ανθρώπου να προστατεύσει τα στοιχεία εκείνα που απαρτίζουν την προσωπικότητά του και επιβάλλουν το σεβασμό στην αξία του προσώπου.

Με τον τρόπο αυτό τονίζεται ότι υπάρχει η ανάγκη εφαρμογής ενός κανονιστικού πλαισίου στη διάχυση πληροφοριών, το οποίο όχι μόνο θα αντισταθμίζει την ελεύθερη έκφραση - ως μέσο ανάπτυξης της προσωπικότητας- με την προστασία των στοιχείων εκείνων που απαρτίζουν την προσωπικότητα, αλλά θα έχει προβλέψει και τη νέα δυναμική του διαδικτύου και τα προβλήματα που ανακύπτουν από την κατάχρηση των δυνατοτήτων που αυτό προσφέρει στη διάχυση

⁵⁷ Ιωάννης Καράκωστας, Διαδικτυακά ΜΜΕ και Προστασία της Προσωπικότητας, ό.π., σελ 318

πληροφοριών, αλλά και τον ανεξέλεγκτο ρυθμό εξέλιξής του. Με άλλα λόγια, η υφιστάμενη εθνική νομοθεσία δεν επαρκεί για να αντιμετωπίσει εξ ολοκλήρου το νέο αυτό φαινόμενο. Η λύση στα προβλήματα που παρουσιάζονται, μάλλον θα πρέπει να βρεθεί μέσα από διεθνείς πρωτοβουλίες και από διεθνείς συμβάσεις, κυρίως όμως μέσα από μηχανισμούς της ίδιας τεχνολογίας του διαδικτυακού χώρου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Γαρουφαλιά Ο., Προσβολή ηθικού δικαιώματος και δικαιώματος προσωπικότητας στο ψηφιακό περιβάλλον, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2009, σελ. 179
2. Καλαμπούκα- Γιαννοπούλου Π., Δίκαιο Συναλλαγών & Προστασία Συναλλαγών & Προστασία Καταναλωτών – Προσωπικών Δεδομένων, εκδόσεις ΙuS Θεσσαλονίκη, 2007
3. Καράκωστας Ι., Το Δίκαιο των ΜΜΕ, 3^η έκδοση, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2005
4. Καράκωστας Ι., Δίκαιο & Internet, Νομικά Ζητήματα του Διαδικτύου, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα, 2001.
5. Καράκωστας Ι., Προσωπικότητα και Τύπος, 3^η έκδοση, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2000
6. Κοριατοπούλου- Αγγέλη Π., Χ Τσίγκου π., Πνευματική Ιδιοκτησία, Ληματογραφημένη Ερμηνεία, Βιβλιογραφία-Νομολογία-Παράρτημα Νομοθεσίας, εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2008,
7. Φίλιος Π., Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου, 3^η έκδοση, εκδ. Σάκκουλα,, Αθήνα-Κομοτηνή, 2009
8. Σπυριδάκης Ι.Σ. , Εισηγήσεις Αστικού Δικαίου, β' έκδοση, εκδ. Σάκκουλα, 1999

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

1. Γαρουφαλιά Ο., Η Προσβολή του Δικαιώματος της Προσωπικότητας από τα ΜΜΕ, Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης & Επικοινωνίας, 2006, σελ. 487-496
2. Καραγιάννης, Προσβολή της Προσωπικότητας μέσω διαδικτύου σε ιστολόγιο (blog), <http://www.karagiannislawfirm.gr/el/astiko-dikaio/231-2011-09-26-8-21-27>
3. Καράκωστας Ι., Διαδικτυακά ΜΜΕ και Προστασία της Προσωπικότητας, Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, 2010, σελ. 315-318.
4. Μήτρου Λ., σχόλια επί της υπ' αριθμ. 16790/2009 απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου Θεσσαλονίκης (Ασφαλιστικά Μέτρα), Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης και Επικοινωνίας 2009, σελ. 400-408
5. Παπαδημητρίου Σ., Προστασία της Προσωπικότητας, ΑΠ 333/2010 τμ. Α1', Δίκαιο Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και Επικοινωνίας 2010, σελ. 367-370.
6. Τάσσης Σπ., Διαδίκτυο και Ελευθερία Έκφρασης- Το πρόβλημα των Blogs, Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, 2006, σελ. 518-521
7. Φιλίππου Δ., Το δικαίωμα προστασίας των προσωπικών δεδομένων στην ελληνική έννομη τάξη, (<http://www.infolaw.gr/articles.asp?ArticleID=578>)
8. 8962/2006 Απόφαση του Εφετείου Αθηνών, Δικαιοσύνη 2007, σελ 1518
9. Προσβολή της Προσωπικότητας μέσω διαδικτύου σε ιστολόγιο (blog), Αριθμός Απόφασης 25552/2010 Πολυμελής Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης, <http://www.karagiannislawfirm.gr/el/astiko-dikaio/231-2011-09-26-08-21-27>
10. 25552/2010 ΠΠρΘεσσαλ., Προσβολή της Προσωπικότητας μέσω του Διαδικτύου σε ιστολόγιο (blog), Δίκαιο Μέσων Ενημέρωσης και Επικοινωνίας 2010, σελ. 515

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-2/>, Άρθρο 2 Συντάγματος
- <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-5/>, Άρθρο 5 Συντάγματος
- <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-5a/>, Άρθρο 5^Α Συντάγματος
- <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-9a/> Άρθρο 9Α Συντάγματος
- <http://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-15/> Άρθρο 15 Συντάγματος
- http://www.fa3.gr/nomothesia_2/nomoth_gen/19-Astikos-kodikas-genika.htm, Αστικός Κώδικας
- <http://www.xan.gr/binary/ PenalCodeSpecificPart.pdf> , άρθρο 367 Ποινικού Κώδικα-
- <http://www.synigoroskatanaloti.gr/docs/law/gr/N2328-1995.pdf>, Νόμος 2328/1995
- <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62009CC0509:EL:HTML> - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ PEDRO CRUZ VILLALÓN της 29ης Μαρτίου 2011 Συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-509/09 και C-161/10 eDate Advertising GmbH κατά X (C-509/09) και Olivier Martinez και Robert Martinez κατά Société MGN Limited (C-161/10) [αιτήσεις του Bundesgerichtshof (Γερμανία) και του Tribunal de grande instance de Paris (Γαλλία), αντιστοίχως, για την έκδοση προδικαστικών αποφάσεων] «Διεθνής δικαιοδοσία σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις – Κανονισμός (ΕΚ) 44/2001 – Δικαιοδοσία σε περίπτωση “ενοχών εξ αδικοπραξίας ή οιονεί αδικοπραξίας” – Προσβολή του δικαιώματος της προσωπικότητας δυνάμει να διαπραχθεί μέσω δημοσιεύσεως πληροφοριών στο διαδίκτυο – Άρθρο 5, παράγραφος 3 – Ορισμός του “τόπου όπου συνέβη ή ενδέχεται να συμβεί το ζημιόγνο γεγονός” – Ισχύς της νομολογίας Shevill του Δικαστηρίου – Οδηγία 2000/31/ΕΚ – Άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 2 – Καθορισμός του ζητήματος αν υπάρχει κανόνας ιδιωτικού διεθνούς δικαίου στον τομέα των δικαιωμάτων της προσωπικότητας»
- <http://www.dsanet.gr>, Ισοκράτης – Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ, 34697/2010 Αποφ. Μονομελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης,